Fransanın müstəmləkə siyasətinin sonu yaxınlaşır

Beynəlxalq hüququn tələblərini yerinə yetirərək yüz illərdir yürütdüyü müstəmləkə siyasətinə son qoyaraq, zülüm, əzab-əziyyət verdiyi xalqlarının haqlarını özlərinə qaytarmaqla Fransa dövləti tarixinin qaranlıq səhifələrini birdəfəlik bağlamalıdır.

Doğrudur, yaşananlar heç zaman unudulmur. Rəsmi Parisin ölkəsinin sərhədlərindən min kilometrlərlə uzaqlarda əsrlərdən bəridir ki, həyata keçirdiyi işğalçılıq siyasətinin qurbanları da heç zaman yaddan çıxarmayacaqlar. Çünki heç bir qüvvə Əlcəzair, Benin, Burkina Faso, Qvineya, Fil Dişi Sahili, Mali, Niger, Seneqal, Toqo, Kamerun, Mərkəzi Afrika Respublikası, Çad, Konqo, Ekvatorial Qvineya, Qabon və başqa ölkələrin tarixindən, xalqlarının yaddaşından müstəmləkəçi Fransanın zülmkarlığını, qəddarlığını silə bilməyəcək.

Fransa əsrlərlə Şimali Afrikanı işğal altında saxlayıb. Yerli xalqlara zülmlər edib. Zaman-zaman onlara ən ağır işgəncələr verib, soyqırımlara məruz qoyub. Şimali Afrikada Fransa imperialist maraqlarını XVII əsrdən həyata keçirməyə başlayıb. Minlərlə yaşayış məntəqəsini xarabalığa çevirib, milyonlarla insanı qətlə yetirib.

Bu ölkənin işğalçılıq siyasəti səbəbindən Əlcəzair "1,5 milyon şəhid ölkəsi" adlandırılır. Əlcəzair azadlıq uğrunda ən çox şəhid verən ölkə hesab olunur. Fransa XVII əsrdən XIX əsrin 30-cu illərinədək 4 milyon nəfərdən çox, 1890-cı ildə isə 2 milyon 500 min əlcəzairlini qətlə yetirib.

Fransa müstəmləkəçilik siyasəti apardığı bütün ölkələrdə olduğu kimi, Əlcəzairdə də yerli sakinləri təbii sərvətlərlə zəngin ölkələrində məhrumiyyətlər içərisində, ac-yalavac yaşamağa məhkum edib. Fransa əlcəzairliləri də milli kimliklərindən, adət-ənənələrindən, dinindən uzaqlaşdırmaq, təbəəliyini qəbul etmək siyasəti yürüdüb. Xalqa ana dilində danışmaq, yazmaq qadağan olunub. Bu zorakılıqlara etiraz edənlər, işğalçı Fransanın şərtlərini qəbul etməyənlər işgəncələrə məruz qalıb, öldürülüb.

Emmanuel Makronın rəhbərlik etdiyi Fransa hökuməti bu gün də müstəmləkəçilik siyasətini cidd-cəhdlə davam etdirməyə çalışır. Lakin dövr dəyişib. Heç bir xalq Fransanın hökmünə baş əymək istəmir və müstəmləkə buxovlarını birdəfəlik qırmaq, azadlığa çıxmaq üçün mübarizə aparırlar.

İllərdir demokratiya və insan hüquqlarının müdafiəçisi kimi özünü göstərməyə çalışan Fransa hökumətinin artıq özü də başa düşür ki, yalanlarına inanan qalmayıb. Bütün dünya rəsmi Parisin əsl simasını yaxşı görür. Bir tərəfdən də Emmanuel Makronın yarıtmaz daxili və xarici siyasəti nəticəsində Fransanın nüfuzu gündəngünə zəifləyir.

Ölkəsində problemlərlə üzləşmiş, öz vətəndaşlarında belə narazılıqlar yaratmış rəsmi Paris bir tərəfdən də kolonializm mirasına sahib çıxmaqda çətinlik çəkir. Emmanuel Makron hökuməti müstəmləkə siyasətinə son qoymamaqda israrlı olsa da, bir sıra xalqları əsarət altında saxlamaq üçün ən sərt tədbirlərə əl atsa da, istəyinə nail ola bilmir.

Bu gün Əlcəzair xalqı da Fransadan ədalət tələb edir. Əsas tələblər sırasında soyqırımların tanınması, kompensasiya ödənilməsi, minalarla çirkləndirilmiş ərazilərin təmizlənməsi var.

Cinayətkar əməllərini nə boynuna alan, nə də son qoyan Fransa ilə Əlcəzair arasındakı münasibətlər son illər daha da tarıma çəkilib. Onsuz da mürəkkəb olan vəziyyəti Emmanuel Makronun "Dualemn" ləqəbli məşhur bloqçu Buəlam Sansalın həbs edilməsinə dair bəyanatı bir qədər də gərginləşdirib.

Fransa hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən yetmiş beş yaşlı yazıçı "Fransa ərazisində zorakı hərəkətlərə çağırış" ittihamı ilə tutulub. Artıq uzun müddətdir ki, onun fəaliyyəti, sosial mediada çağırışları mübahisə mövzusu idi. Fransanın cənubunda Monpelyedə yaşayan bloqçu Bumidin Hava Limanından Əlcəzairə daxil olarkən həbs olunub. Əlcəzair on beş ildir ki, Fransada yaşamaq icazəsi olan və bu ölkədə dünyaya gəlmiş iki uşaq atası Buəlam Sansal barəsində Fransanın deportasiya qərarına qarşı çıxıb və onu qəbul etməyib. Fransa tərəfindən günortadan sonra təyyarə ilə Əlcəzairə göndərilən bloqçu həmin axşam bu ölkəyə geri qaytarılıb. Buəlam Sansala Əlcəzair ərazisinə daxil olmaq qadağan edilib.

Fransanın xarici işlər naziri Jean-Noel Barrot xəbərdarlıq edib: "Əlcəzair eskalasiyanı davam edərsə, Fransa ona cavab verməli olacaq". Fransanın daxili işlər naziri Bruno Rötayo Əlcəzairin bu reaksiyası ilə Fransanı alçaltmağa çalışdığını iddia edib: "Biz Əlcəzair məsələsində son dərəcə narahatedici həddə çatmışıq. Əlcəzairlə bağlı əlimizdə olan bütün vasitələri araşdırmalıyıq". Onun Fransanın bütün vasitələrdən istifadə edərək bu reaksiyaya cavab verməsini istəməsi vəziyyəti daha da gərginləşdirib. B.Rötayonun səriştəsizliyi, öz məsuliyyətini dərk etməməsi Əlcəzairin yerli KİV-də müzakirə mövzusuna çevrilib.

Əlcəzairdən qaytarılan Buəlam Sansal Fransada dövlət təhlükəsizliyini təhdid etməkdə ittiham olunur. Hazırda onun Paris yaxınlığındakı inzibati həbsxanada olduğu bildirilir. Məlumata görə, Fransanın "qəzəbinə" tuş gələn yalnız Sansal deyil. Son günlər Fransada bir neçə əlcəzairli bloqçu saxlanılıb.

Məqsəd aydındır. Emmanuel Makron hökuməti müstəmləkə siyasətinin tamamilə iflasa uğrayacağında narahatdır. Öz xalqının haqqını tələb edən, hüquqlarını müdafiə etməyə çalışan və ədalət tələb edənləri rəsmi Paris özünə düşmən hesab edir. Həbs etməklə, cəzalandırmaqla hökmranlığını qorumağa cəhd göstərir. Ancaq hər addımda etirazlarla qarşılaşır. Görünən odur ki, Fransa dövlətinin müstəmləkə siyasətinin sonu yaxınlaşır.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.-2025.- 16 yanvar (№ 9).- S.4.